

22.11.2018

Dnro:
1367/04/2018

Liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Asiantuntijapyyntö U 33/2018 vp ja UJ 28/2018 vp, pe 23.11.2018

Lausunto valtioneuvoston jatkokirjelmästä ehdotuksista asetukseksi ja direktiiviksi lainvalvontaviranomaisten rajat ylittävistä pääsystä sähköiseen todistusaineistoon

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Viestintävirastolta lausuntoa valtioneuvoston jatkokirjelmästä, joka koskee ehdotuksia Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ja direktiiviksi lainvalvontaviranomaisten rajat ylittävistä pääsystä sähköiseen todistusaineistoon (ns. e-Evidence-asetus ja -direktiivi).

Viestintävirasto on antanut valiokunnalle lausunnon¹ samaa säädöshanketta koskevasta valtioneuvoston kirjelmästä U 33/2018 vp valmistelun aikaisemmassa vaiheessa. Osaa niistä seikoista, joihin Viestintävirastonkin lausunnossa kiinnitettiin huomiota, on säädösehdotusten jatkovalmistelussa kiitettävästi parannettu.

Jatkokirjelmässä Suomen kannaksi esitetään, että Suomi voi hyväksyä neuvoston yleisnäkemyksen asetusehdotuksesta pohjaksi Euroopan parlamentin kanssa käytäviä neuvotteluja varten edellyttäen, että sääntely palveluntarjoajille osoitetuista *tehtävistä ja asemasta* muuttuu merkittävällä tavalla alkuperäisessä ehdotuksessa säännelystä. Kirjelmän mukaan olennaista on, että ainakin *luottamuksellisen viestinnän suojan* kannalta merkittävimpiin tietoihin kohdistuvat tiedon luovuttamista koskevat määräykset, jotka koskevat muuta kuin määräyksenantajavaltiossa asuvaa henkilöä, voitaisiin arvioida palveluntarjoajan sijaintivaltion viranomaisten toimesta.

Viestintävirasto kannattaa edelleen palveluntarjoajan sijaintivaltion viranomaisten tehokasta kytkemistä tiedon luovutusta koskevien määräysten toimeenpanon oikeudelliseen arviointiin. Vastaavasti palveluntarjoajille asetettavaa harkintavaltaa on syytä rajoittaa. Tämä on tärkeää etenkin luottamuksellisen viestinnän suojan kannalta keskeisiin tietoryhmiin, *kuten sisältö- ja välitystietoihin*², kohdistuvien esittämismääräysten arvioinnissa.

¹ Lausunto dnro 933/04/2018, 3.9.2018.

² Asetusehdotuksessa välitystietoja vastaanavat lähinnä liikennetiedot (*transactional data*), mutta jossain määrin mahdollisesti myös osa tilaajatiedoista (*subscriber data*). Välitystietojen on perinteisesti katsottu kuuluvan PL 10.2 §:ssä turvattu luottamuksellisen viestin salaisuuden reuna-alueelle viestin sisällön ollessa suojan ydinalueella. Välitystietojen merkitystä on kuitenkin arvioitu uudella tavalla perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 18/2014 vp (s. 6), jossa todetaan, että "Käytännössä sähköisen viestinnän käyttöön liittyvät tunnistamistiedot sekä mahdollisuus niiden kokoamiseen ja yhdistämiseen voivat kuitenkin olla yksityiselämän suojan näkökulmasta siinä määrin ongelmallisia, että kategorinen erottelu suojan

Niin ikään Viestintävirasto pitää huomattavan tärkeänä sitä valtioneuvoston kirjelmässään mainittua kantaa, että sääntelyn ei tule johtaa siihen, että toisen jäsenvaltion lainvalvontaviranomaisilla olisi mahdollisuus saada suomalaisten yksityiselämän ja viestinnän luottamuksellisuuden piiriin kuuluvia tietoja silloin, kun se ei ole Suomen perustuslain tai Euroopan unionin perusoikeuskirjan mukaan sallittua.

Tältä osin on jatkovalmistelussa syytä kiinnittää huomiota myös esimerkiksi toimivaltaisista viranomaisista koskevaan artiklaan 4, johon on jatkokirjelmän mukaan lisätty säännökset *poikkeuksesta* vahvistusmenettelyyn kiiretilanteessa. Esittämismääräyksen voisi alkuperäisen ehdotuksen mukaan antaa toimivaltainen tutkintaviranomainen ja sen vahvistaisi määräyksen antavan jäsenvaltion tuomari, tuomioistuin tai tutkintatuomari (tai tilaaja- ja verkkoyhteystietojen tapauksessa syyttäjä) tarkistettuaan, että määräys täyttää sille asetetut edellytykset.

Vahvistusmenettelyyn tehtävien poikkeusten osalta on varmistettava, ettei ulkomainen tutkintaviranomainen voi saada Suomessa palveluntarjoajilta luottamuksellisen viestin suojan alaan kuuluvaa tietoa ilman säädettyä vahvistusmenettelyä tilanteessa, jossa kansallisen lain mukaan toimittaessa vaaditaan tuomioistuimen päätös. Kiiretilanne tulisi myös määritellä ja tulisi olla selvää, mikä on sen suhde 2 artiklan 15 kohdassa määritettyihin hätätapauksiin.

Valtioneuvoston jatkokirjelmän mukaan määräyksen toimittamista koskevia 8 ja 9 artiklaa on muutettu edellyttämällä, että määräyksiä koskeva lomake olisi toimitettava tavalla, joka on *turvallinen ja luotettava*. Asetuksen jatkovalmistelussa olisi syytä harkita saman maininnan lisäämistä myös esittämismääräyksen perusteella luovutettavien tietojen toimittamiseen etenkin, kun on kyse luottamuksellisen viestinnän suojan alaan kuuluvista sisältö- ja välitystiedoista.

Jatkokirjelmässä todetaan, että puheenjohtaja on ilmoittanut harkitsevansa asetusehdotuksen 2 artiklan mukaisen palveluntarjoajan määritelmän sisältöä. Viestintävirasto kannattaa vahvasti palveluntarjoajan määritelmän tarkentamista³. Kyseinen määritelmä on hyvin keskeinen varsinkin asetuksen että siihen liittyvän direktiivin soveltamisessa. Asetuksen ollessa jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, tulee siinä käytettyjen määritelmien olla niin selkeitä, että niitä tulkitaan jäsenmaissa yhdenmukaisesti.

Viestintävirasto kiinnittää vielä huomiota asetusehdotuksen mukaisen esittämismääräyksen toimeenpano-ajan erityisesti hätätapauksissa (9 artiklan 2 kohta). Esittämispyyntöön vastaanottajan on toimitettava pyydetty tiedot (2 artiklan 15 kohdassa määritellyissä) hätätapauksissa "ilman aiheutonta viivytystä 6 tunnin kuluessa". Tämä ehdotettu kuuden tunnin määräaika aiheuttaa uudenlaista jatkuvaa ja ympärivuorokautista *päivystystarvetta* sekä palveluntarjoajille että niille palveluntarjoajan sijaintimaan viranomaisille, joille mahdollisesti ja toivottavasti tulee rooli asetuksen nojalla tehtävien määräysten oikeudellisessa arvioinnissa. Tämä seikka on syytä ottaa huomioon arvioitaessa asetuksen vaikutuksia.

reuna- ja ydinalueeseen ei aina ole perusteltua, vaan huomiota on yleisemmin kiinnitettävä myös rajoitusten merkittävyyteen."

³ Näin on erityisesti asetusehdotuksen 2 artiklan 3 kohdan b alakohdan osalta. Sen mukaan palveluntarjoajia olisivat "tietoyhteiskunnan palvelut, sellaisina kuin ne on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/153544 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa, joissa tietojen tallentaminen on olennainen osa käyttäjälle tarjottavaa palvelua, mukaan lukien verkkoyhteisöt, verkossa toimivat markkinapaikat, jotka helpottavat käyttäjiensä välisiä transaktioita, sekä muut verkkoyhteisöpalvelut".